

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. Spanjer	Datum	28 september 2022
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10487654
E-mail	eva.spanjer@utrecht.nl	Onderwerp	Update koopkrachtcrisis en extra maatregelen
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Werk&Inkomen

Geachte leden van de raad,

Op [16 september](#) jl. ontving u onze brief over onze gemeentebrede maatregelen, gericht op besparingsacties en maatregelen die Utrechters op korte en middellange termijn helpen om de energielasten te verlagen en te ondersteunen bij hun koopkracht. Vanwege de maatschappelijke impact benaderen we het vraagstuk van de koopkracht- en gascrisis normaalgesproken breed en in samenhang met andere beleidsterreinen. Echter, gezien de analyse van het koopkrachtakkoord gepresenteerd tijdens Prinsjesdag en daarmee de hoge urgentie om een brug te slaan tot de maatregelen uit het nieuwe akkoord in gaan, is deze brief vooral gericht op het ondersteunen van bestaanszekerheid in onze stad.

We zien namelijk grote urgentie om snel nieuwe maatregelen te treffen om op de korte termijn bestaanszekerheid in onze stad te stutten. We informeren u, zoals toegezegd, in deze brief over de extra crisismaatregelen gericht op bestaanszekerheid. Daaraan gekoppeld delen we een eerste analyse van het koopkrachtakkoord en laten we u weten wat de aanpak van de crisis betekent voor de planning voor het nieuwe armoedebeleid.

Impact koopkrachtakkoord Prinsjesdag

Op Prinsjesdag is er een omvangrijk koopkrachtakkoord van ruim 17 miljard gepresenteerd. Een mooie eerste stap. De omvang van het akkoord is fors, maar de precieze impact van de maatregelen kunnen we op dit moment nog niet geheel overzien. De ontwikkelingen in de wereld (de oorlog in Oekraïne, de gascrisis en de sterk gestegen vraag) zullen ook volgend jaar van invloed zijn en laten zich moeilijk voorspellen. We zullen dus ook volgend jaar goed vinger aan de pols moeten houden. Bovendien zijn de meeste maatregelen uit dit akkoord niet structureel (ca. 12 miljard betreft incidentele maatregelen). Dus ook voor de periode na 2023 moeten we goed in de gaten houden dat er tijdig extra ondersteuning komt als dat nodig is. We blijven hiervoor lobbyen bij het Rijk.

De inkomenspositie van onze inwoners lijkt in 2023 wel wat te verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. Met name door de flinke verhoging van het kindgebonden budget (zowel voor de budgetten voor kinderen en de verhoging van de bijstandsuitkering voor alleenstaande ouders) verwachten we dat het beeld voor gezinnen wel verandert. Bovendien kan de energievergoeding opnieuw uitgekeerd

worden en komt er een huurverlaging voor inwoners van sociale huurwoningen. Daarnaast zijn we op dit moment nog in afwachting van de verdere uitwerking van het prijsplafond op de energieprijzen wat eventueel dit najaar mogelijk een positief effect heeft op de energierekening van onze Utrechters. Ook zijn we nog in afwachting van de 'Schoutenmiddelen' die nog naar ons toe komen.

Het akkoord laat ook zien dat er nog geen maatregelen zijn die nu al per direct ingaan. Dat betekent dat inwoners met een laag tot middeninkomen sowieso dit najaar nog een fors koopkrachtprobleem hebben vanwege de hoge inflatie in het algemeen en de energierekening in het bijzonder. Dit heeft flinke maatschappelijke en economische gevolgen. Ernstige financiële problemen leiden voor inwoners vaak tot problemen op tal van andere vlakken. En hoe langer de financiële stress duurt, hoe groter de problemen in deze gezinnen en dus in onze stad worden. We krijgen dan ook veel signalen van onze maatschappelijke partners dat ook de middeninkomens ernstig in de problemen dreigen te komen of al zijn geraakt. Ook horen we dat door deze groep de druk op de voorzieningen, zoals de Voedselbank, enorm toeneemt. De ernstige signalen uit de stad en het uitblijven van maatregelen al dit najaar zorgt ervoor dat we ons als gemeente genoodzaakt voelen om onze inwoners extra te ondersteunen op het gebied van bestaanszekerheid, in elk geval tot 1 januari, het moment waarop de meeste maatregelen uit het akkoord in gaan. Voor 2023 maken we een nieuwe afweging wat er nodig is.

Extra crisismaatregelen voor de korte termijn

Zoals hierboven geschetst komt voor een flink deel van de inwoners het koopkrachttakkoord te laat. Daarom nemen we, aanvullend op de [eerdere](#) crisismaatregelen, extra crisismaatregelen om inwoners het najaar door te helpen. We luisteren hierbij goed naar alle signalen van maatschappelijke partners uit de stad. Uitgangspunten voor deze maatregelen:

- dat ze eenvoudig zijn voor onze inwoners én eenvoudig in de gemeentelijke uitvoering, zodat we zoveel mogelijk inwoners kunnen bereiken;
- dat ze verlichting bieden voor de middeninkomens, omdat er voor hen tot nu toe geen generieke regelingen zijn;
- En dat ze tijdelijk zijn, tot 1 januari 2023 het koopkrachttakkoord ingaat. Wel maken we eind dit jaar een nieuwe afweging of en wat er in 2023 aanvullend nodig is voor onze inwoners.

Op basis van deze uitgangspunten treffen we in aanvulling op de al [eerder genomen](#) maatregelen nu de volgende extra crisismaatregelen:

- *Compensatie voor de middeninkomens.* Medio september namen we het besluit om de eindafrekening van energie vanaf 1 oktober te compenseren voor inwoners met een inkomen tot 200% (dat is ongeveer een modaal inkomen) van het [wettelijk sociaal minimum](#) zonder draagkracht. *Daarbovenop willen we de energievergoeding van 1300 euro ook beschikbaar maken voor inkomens tot 150% van het wettelijk sociaal minimum (nu 125%).* Met de uitbreiding zorgen we ervoor dat er ook compensatie komt voor de (lage) middeninkomens. Zij kunnen tot nu nog nergens aanspraak op maken, maar zakken wel door het ijs. Dat blijkt al uit de Minima Effect Rapportage (MER) met een prijspeil van 1 januari 2022. Met name gezinnen met meerdere kinderen, oudere kinderen, alleenstaanden en paren zonder kinderen komen op 140% van het wettelijk sociaal minimum al fors tekort of houden weinig over. En in deze [MER](#) is de koopkrachttakkoord dus nog nauwelijks zichtbaar. Zeker deze groepen zitten op dit moment dus in grote problemen. Het compenseren via de generieke energievergoeding is de meest eenvoudige manier voor inwoner en uitvoering om deze groep direct een ruim bedrag uit te keren. Het betreft ongeveer 8000 huishoudens extra. We verwachten dat we circa 60% van deze huishoudens bereiken, geschatte kosten komen daarmee op 6,4 miljoen.

- *Zelfstandig wonende studenten bijzondere bijstand verstrekken.* Ook studenten komen in de knel door gestegen energiekosten. Ondanks onze voortdurende lobby samen met jongerenorganisaties, studentensteden en de G4 om studenten via een landelijke oplossing op korte termijn te compenseren, blijft het Rijk op het standpunt staan dat gemeenten studenten via individuele bijzondere bijstand moeten compenseren. Het Rijk draagt ons op om alleen individuele bijzondere bijstand te verstrekken als de student een eigen energiecontract heeft. We volgen de opdracht van het kabinet, zoals verwoord in de [kamerbrief van 20 september](#). Het kabinet heeft voor later deze week een brief met nadere kaders toegezegd.
- *Automatisch verstrekken van Individuele Inkomenstoelage (IIT) aan ca. 400 huishoudens:* we willen de IIT automatisch verstrekken aan iedereen in ons bestand die 3 jaar of langer een bijstandsuitkering ontvangt en volgens onze gegevens nog geen IIT krijgt. De IIT is een toeslag voor inwoners die 3 jaar of langer een laag inkomen hebben. Het gaat om ongeveer 400 huishoudens die volgens onze eigen gegevens recht hebben op deze toeslag. De kosten worden gedekt binnen de armoedemiddelen uit de lopende begroting.
- *Een extra premiebijdrage U-polis van 30 euro:* Om kwetsbare inwoners met een laag inkomen en een U-polis te kunnen ondersteunen wordt de premiebijdrage van de gemeente verhoogd. Dit betekent concreet dat alle volwassen U-polishouders, aan het einde van dit jaar een eenmalige korting krijgen op hun zorgverzekering van €30,-. Zij hoeven dus 30 euro minder te betalen. Ook zal de gemeente Utrecht volgend jaar de premiebijdrage verhogen met €30,- per U-polishouder per jaar. Het betreft 9951 volwassen U-polishouders die deze premiebijdrage ontvangen. De maatregel wordt gedekt uit de middelen die gereserveerd zijn voor de zorgverzekering.
- *Kledingpas voor warme kleding voor 2000 kinderen:* Zoals in de vorige brief gemeld, willen we onze inwoners met kinderen in kwetsbare positie een kledingpas verstrekken. We beseffen dat we hiermee een pleister plakken en de oorzaak nog niet opgelost is. Veel liever zien we dat de inkomenspositie van inwoners versterkt, bijvoorbeeld door de verhoging van het minimumloon naar 14 euro. Maar de pas biedt gezinnen in kwetsbare positie wel de noodzakelijke extra ondersteuning voor dit najaar. Kinderen uit gezinnen in kwetsbare positie ontvangen via Stichting Leergeld een kledingpas met een tegoed van 150 euro om te besteden aan kleding. Hiermee waarborgen we dat we Utrechters niet in de kou laten staan. We zijn ruimhartig in de verstrekking van passen, zodat ook lage middeninkomens voor deze pas in aanmerking komen (tot 150% van het wettelijk sociaal minimum). We zorgen dat er komende tijd 2000 passen kunnen worden uitgegeven en verstrekken hiervoor een extra subsidie aan Stichting Leergeld. Mochten er toch meer passen nodig zijn, dan verstrekken wij meer subsidie. De gemeentelijke bijdrage is € 208.000, dekking hiervoor komt uit de actieagenda-middelen. Het restbedrag wordt gefinancierd door donoren.

Bereik

Het verhogen van de inkomensgrens van de energievergoeding geeft op het gebied van bereik en communicatie een nieuwe uitdaging. Een forse campagne is nodig. We moeten een groep bereiken die normaal gesproken niet of weinig te maken heeft met de gemeentelijke regelingen. Bovendien weten we al dat het bereik onder werkenden altijd al lastig is, omdat veel inwoners met een baan denken dat er voor hen geen regelingen zijn. Aan de andere kant horen we ook terug van onze partners in de stad dat het taboe op het vragen van hulp of inkomensondersteuning minder groot lijkt te worden, nu zoveel mensen te maken hebben met geldzorgen. Dat biedt qua bereik ook een kans. Daarom gaan we een speciale communicatieactie opzetten om deze doelgroep te attenderen op de energieregeling en ervoor te zorgen dat ze de regeling ook daadwerkelijk aanvragen. Hierbij is het belangrijk dat de informatie op zoveel mogelijk plekken beschikbaar is waar inwoners toch al komen.

Goed om te weten dat we ook voor de crisis al samenwerkten met bijvoorbeeld huisartsen, jeugdgezondheidszorg en scholen om regelingen ook daar onder de aandacht te brengen. Uiteraard doen we dit alles in samenwerking met onze partners in de stad.

Stand van zaken Voedselbank

- *Voedselpakketten:* Vanuit de voedselbank krijgen we signalen dat het aantal pakketten stijgt met ca.15%. Ook daar ziet men dat de armoede zich verbreedt naar de middeninkomens. Zij kunnen niet meer rondkomen en kloppen bij de voedselbank aan. De voedselbanken in Utrecht kunnen de vraag op dit moment nog aan. Maar het is onzeker of dit in de nabije toekomst ook nog het geval is. We horen dat met name lang houdbare producten minimaal worden aangeleverd. De Voedselbank moet inmiddels tot in elk geval eind van dit jaar producten bijkopen om de pakketten gevuld te houden. Vanuit Europese en rijksmiddelen krijgt Voedselbank Nederland geld om te zorgen dat de voedselvoorziening bij de voedselbank gegarandeerd kan worden. De Stichting Voedselbank Utrecht (SVU) overlegt met haar moederorganisatie of deze middelen deels kunnen worden ingezet in Utrecht. Mocht dit onvoldoende zijn om de voedselpakketten op peil te houden, dan laat SVU dit aan ons weten. Wij houden u op de hoogte.
- De Stichting Voedselbank Utrecht heeft in Overvecht een sociale winkel. Hierbij krijgen inwoners geen voedselpakket uitgereikt, maar bepalen zelf in een winkel wat zij nodig hebben. Hier zijn al zeer goede ervaringen mee opgedaan bij Voedselbankplus Leidsche Rijn. Op basis van de ervaringen daar is SVU een sociale winkel gestart in Overvecht. Deze winkel is nu nog in buurtcentrum Burezina, maar daar kan het concept van sociale winkel niet volledig worden uitgerold. Daarom in SVU naarstig op zoek naar een nieuwe locatie. Deze is gevonden op locatie Tamarinde, maar kan pas over een jaar in gebruik worden genomen. In de tussentijd helpen wij de SVU om een tijdelijke locatie te vinden, zodat de sociale supermarkt ook komend jaar in Overvecht kan draaien. Zeker in deze moeilijke tijd vinden wij het belangrijk dat kwetsbare inwoners op een menswaardige manier behandeld worden. Een sociale supermarkt (waarbij inwoners zelf met behulp van punten hun voedsel en andere producten kunnen kiezen) draagt daar zeker aan bij.

Focus op koopkrachtcrisis

Komende periode focussen we ons voluit op de aanpak van de koopkrachtcrisis. In de raadsbrief van [juni](#) hebben we aangegeven dat er nieuw armoedebeleid aankomt en dat dit in het eerste kwartaal van 2023 voorgelegd wordt aan uw raad. Inmiddels is er een koopkrachtcrisis ontstaan, waarin de ontwikkelingen zich razendsnel opvolgen en de urgentie om nú maatregelen te treffen toeneemt. Hier bent u onlangs over [geïnformeerd](#). Deze crisis en de urgentie om op de zeer korte termijn maatregelen te nemen laat zich moeilijk verenigen met het ontwikkelen van nieuw beleid voor de komende jaren. Op het gebied van koopkracht en gasprijzen gaan de ontwikkelingen zo hard, dat het nu niet in te schatten is waar we goed aan doen als het gaat om meerjarig armoedebeleid. Ook bij de rondetafelgesprekken in de stad die we al voerden in het kader van het nieuwe armoedebeleid, merken we dat alle aandacht uitgaat naar de crisis op dit moment en wat er nu moet gebeuren om inwoners op de been te houden. Daarom verleggen we de focus van het ontwikkelen van nieuw armoedebeleid naar het aanpakken van de crisis en het treffen van maatregelen. Daarna –als de precieze effecten van het koopkrachtakkoord helder zijn – werken we verder aan de inzet op 2023. In dat kader ontvangt u nog steeds, zoals eerder beloofd, in het najaar een brief met onze inzet. Hierbij betrekken we ook de afweging over er voor 2023 nog extra aanvullende maatregelen nodig zijn. Ook ontvangt u nog steeds binnen enkele weken het extra hoofdstuk van de Armoedemonitor, over bereik op basis van de micro-data van het CBS. Deze data kunnen we gebruiken om te kijken in welke

Burgemeester en wethouders

Datum 28 september 2022
Ons kenmerk 10487654

wijken en buurten en voor welke groepen we gericht extra acties moeten inzetten om bereik te vergroten. Bovendien blijven we in gesprek met de stad, zodat we zorgen voor voldoende input en draagvlak voor de aanpak van de koopkrachtcrisis. Na het eerste kwartaal van 2023 maken we de balans op en bekijken we of er voldoende rust is om alsnog te starten met het ontwikkelen van meerjarig beleid voor de periode 2024-2027. Uiteraard informeren we u hierover.

Tot slot

Wij blijven in gesprek met het Rijk en de maatschappelijke partners in de stad over bovenstaande maatregelen, de uitvoering hiervan en de ontwikkelingen dit najaar en 2023 en verder. Via regelmatige updates houden we u telkens op de hoogte van onze aanpak en inzichten.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,